

Economische analyses van de regelgeving van de externe verslaggeving

Een beschrijving van onderzoeksresultaten

Dr. S.J. Maijor

De Nederlandse externe verslaggeving heeft traditioneel een sterk economische invalshoek. Het gaat daarbij om een economische benadering van de waarde en het resultaat van de onderneming. Een economische benadering van de *regelgeving* van de externe verslaggeving heeft tot nu toe echter weinig aandacht gekregen.

In de Angelsaksische literatuur heeft de economische benadering van de regelgeving van de verslaggeving wèl veel aandacht gekregen. Sinds het artikel van Zeff in 1978, waarin hij het begrip *economic consequences* beschrijft, is een groot aantal empirische en conceptuele artikelen op dit gebied verschenen. De FASB heeft de economische benadering expliciet aanvaard door het kosten-baten principe in het *Conceptual Framework* op te nemen en door het financieren van onderzoek naar economische effecten. Het betreft bijvoorbeeld onderzoek naar kosten van regelgeving voor ondernemingen. Ook in het proces van regelgeving in het Verenigd Koninkrijk nemen economische overwegingen een belangrijke plaats in (zie bijvoorbeeld het rapport van het Dearing Committee 1988).

De economische analyse van de regelgeving van de externe verslaggeving past binnen het terrein van onderzoek dat wordt aangeduid met de term 'rechtseconomie' (voor een overzicht

zie bijvoorbeeld Holzhauser en Teijl 1989). Dit terrein van onderzoek heeft zich in de afgelopen twee decennia sterk ontwikkeld. Het is ontstaan uit de gedachte dat in het verleden regelgeving te veel als een juridisch probleem is beschouwd en te weinig als een economisch probleem. Binnen de rechtseconomie kunnen twee gebieden worden onderscheiden. Eén gebied van onderzoek binnen de rechtseconomie tracht de efficiëntie en effectiviteit van regelgeving te beoordelen. Het betreft dus de *wenselijkheid* van regelgeving. De inhoud van dit artikel sluit aan bij deze invalshoek binnen de rechtseconomie.

Een tweede rechtseconomische invalshoek betreft economische *verklaringen* voor het bestaan van regelgeving. Onderzocht wordt op welke wijze regelgeving tot stand komt. Het onderzoek op dit gebied tracht bijvoorbeeld een relatie te leggen tussen specifieke kenmerken van de markt voor financiële informatie en de regelgeving van deze markt. Waarom is bijvoorbeeld de markt voor financiële informatie over ondernemingen veel zwaarder gereguleerd dan de markt voor informatie over huizen? Waarom worden huizenverkopers niet verplicht om een verslag over hun huis op te

Dr. S.J. Maijor is als universitair hoofddocent verbonden aan de vakgroep Berichtgeving en Financiering van de Rijksuniversiteit Limburg. Tevens is hij directeur van het Maastrichts Accounting and Auditing Research Center (MARC).

stellen volgens bepaalde regels en deze te laten controleren door een derde? Lobby-gedrag neemt een belangrijke plaats in binnen dit veld van onderzoek. Economen eigen, wordt in de analyses gebruik gemaakt van zeer gestileerde theorieën. Deze invalshoek komt in dit artikel niet aan bod.

Voor een overzicht van dit onderzoek kan worden verwezen naar Watts en Zimmerman (1986, hoofdstuk 10) en Maijor (1991, hoofdstuk 3).

In de Nederlandse literatuur is meerdere malen gesteld dat het wenselijk zou zijn om regelgeving te onderwerpen aan een (rechts)-economische analyse (zie bijvoorbeeld Traas 1980, Van der Grinten 1981 en Bouma 1988). Bij de parlementaire behandeling van de aanpassing aan de vierde Richtlijn van de EG stelden verschillende kamerleden voor om de op handen zijnde wetgeving te onderwerpen aan een kosten- en batenanalyse.¹ Er was vooral bezorgdheid over de nadelige economische effecten voor kleine ondernemingen. Echter, het aantal Nederlandse studies op dit terrein is nog zeer klein.

Doel van dit artikel is om een beschrijving te geven van de economische analyse van de wenselijkheid van regelgeving van de externe verslaggeving. Tevens wordt een oordeel gegeven over de mogelijke bijdragen van deze benadering aan het ontwerpen van (Nederlandse) regelgeving.

Financiële informatie als een economisch goed

Een belangrijk kenmerk van de te beschrijven benadering is dat financiële informatie wordt beschouwd als een economisch goed. Voor financiële informatie bestaat een markt met vragers en aanbieders. Met de produktie van financiële informatie zijn kosten gemoeid en met de consumptie zekere baten. Een voorbeeld van kosten zijn de middelen binnen ondernemingen die worden besteed aan de administratie van financiële gegevens. Een voorbeeld van baten is het verminderde risico

voor beleggers door gebruik te maken van financiële informatie over ondernemingen. Indien financiële informatie als een economisch goed wordt beschouwd, kan gebruik worden gemaakt van het economische instrumentarium dat al eerder is ontwikkeld en toegepast voor economische analyses van overheidsingrijpen in andere markten. Een voorbeeld hiervan is de kosten- en batenanalyse zoals die is ontwikkeld door welvaartseconomen.

Economische effecten van regelgeving

Voor een economische analyse van de wenselijkheid van regelgeving dienen twee economische effecten van regelgeving te worden onderscheiden. Ten eerste dient het efficiëntie-effect van regelgeving te worden geanalyseerd. Ten tweede dient het verdelingseffect van regelgeving te worden geanalyseerd.² Het eerstgenoemde effect, het efficiëntie-effect, heeft betrekking op de grootte van de totale maatschappelijke produktie (de totale 'koek'). Verbeteringen in de efficiëntie van de allocatie van maatschappelijke middelen leiden tot vergrotingen van de totale maatschappelijke produktie. Het valt eenvoudig in te zien dat regelgeving op het gebied van de externe verslaggeving de efficiëntie van de allocatie van middelen wijzigt. Ten gevolge van de regelgeving worden immers middelen besteed aan de produktie van financiële informatie. Ondernemingen besteden middelen aan de administratie en controle van door de regelgeving gewenste financiële informatie. Een ander voorbeeld is de overheid die middelen besteedt aan het ontwerpen van regelgeving en de controle op naleving van deze regelgeving. De besteding van deze middelen ten gevolge van de regelgeving sluit alternatieve produktiemogelijkheden uit.

De regelgeving kan ook op een andere wijze de efficiëntie van de allocatie van maatschappelijke middelen veranderen. Financiële informatie kan gebruikt worden voor het nemen van allocatiebeslissingen. Bijvoorbeeld op de vermogensmarkt bepalen beleggers, tenminste

gedeeltelijk, op basis van financiële informatie aan welk fonds zij hun middelen zullen besteden. Dergelijke beslissingen zullen ook door de regelgeving beïnvloed kunnen worden.

Het verdelingseffect heeft betrekking op de verdeling van de maatschappelijke productie, of 'koek', tussen individuen. Zoals wij hiervoor zagen wijzigt de regelgeving de allocatie van middelen en daarmee ook de maatschappelijke verdeling van middelen tussen individuen. Een aantal personen zal voordeel hebben bij het invoeren van regelgeving en een aantal zal benadeeld worden. Bijvoorbeeld de wettelijke verplichting om de jaarrekening te laten controleren is waarschijnlijk voordelig voor verschaffers van vreemd vermogen en nadelig voor ondernemingen. Hoewel het duidelijk is dat regelgeving de verdeling van middelen tussen individuen verandert, is het bijzonder lastig om vast te stellen wie nu werkelijk voor- en nadelen ondervindt van de regelgeving. De effecten van regelgeving op de maatschappelijke verdeling van middelen kunnen zeer indirect zijn. Worden de kosten voor de ondernemer, die voortvloeien uit de accountantscontrole, bijvoorbeeld doorberekend aan de consument door hogere consumentenprijzen of aan de aandeelhouders door een lager rendement?

De evaluatie van efficiëntie-effecten van regelgeving

Twee criteria die gebruikt worden ter beoordeling van efficiëntie-effecten zijn: een actuele Pareto verbetering en een potentiële Pareto verbetering. Een actuele Pareto verbetering houdt in dat tengevolge van de regelgeving minimaal één individu erop vooruit gaat en geen enkel individu erop achteruit. Met andere woorden: de maatschappelijke 'koek' wordt groter en niemand krijgt minder van de 'koek'. Er is sprake van Pareto optimale regelgeving indien het niet mogelijk is om de regelgeving zodanig te veranderen dat niemand erop achteruit gaat en minimaal één erop vooruit. Het actuele Pareto criterium omzeilt de problemen

van interpersonele nutsvergelijking ('het vergelijken van geluk tussen personen'). Niemand wordt immers benadeeld. Een regelgeving die geen nadelen met zich meebrengt kan alleen maar wenselijk zijn.

Het actuele Pareto criterium is eenvoudig toe te passen. Echter, het moge duidelijk zijn dat het actuele Pareto criterium geen praktische waarde heeft voor het beoordelen van regelgeving. Het is onmogelijk om een voorbeeld te bedenken van regelgeving die niemand heeft benadeeld. De invoering van elke regelgeving brengt kosten met zich mee. De belangrijkste bijdrage van het actuele Pareto criterium is misschien wel de ontkrachting van stellige uitspraken van politici over de wenselijkheid 'voor iedereen' van een bepaald stelsel van regels.

Het tweede criterium voor het beoordelen van de efficiëntie-effecten van regelgeving is het potentiële Pareto criterium. Volgens dit criterium is het wel mogelijk om regelgeving te beoordelen die een aantal individuen benadeelt. De gedachte is dat regelgeving wenselijk is indien de bevoordeelden de benadeelden volledig kunnen compenseren voor hun verlies zodat uiteindelijk niemand erop achteruit gaat en minimaal één erop vooruit. De veronderstelling is dus dat de invoering van regelgeving gepaard gaat met een bedrag ter compensatie van bevoordeelden aan benadeelden. Met andere woorden: ten gevolge van de regelgeving groeit de maatschappelijke 'koek' zodanig dat tenminste degenen die in eerste instantie minder krijgen van de 'koek' gecompenseerd kunnen worden uit de groei van de 'koek'.

De in de welvaartstheorie ontwikkelde kosten- en batenanalyse van regelgeving is gebaseerd op het potentiële Pareto criterium. Deze analyse tracht de waarde van de maatschappelijke productie voor en na de invoering van regelgeving met elkaar te vergelijken. Een toename van de maatschappelijke productie betekent dat de regelgeving efficiënt is. Regelgevers en onderzoekers hoopten dat met een succesvolle toepassing van kosten-batenanalyses het beslissen over regelgeving kon gebeuren

aan de hand van een kwantitatief en objectief criterium. Daarmee zouden de kwalitatieve en meer subjectieve analyses van regelgeving kunnen worden vermeden. Echter, al snel bleek dat een meting van de waarde van de maatschappelijke produktie voor en na de invoering van regelgeving uitermate lastig is.

Marktprijzen zijn vereist om de waardering van consumenten van financiële informatie voor de produktie van financiële informatie te kunnen bepalen. Deze prijzen zijn in het algemeen niet voorhanden voor goederen die aan regelgeving onderworpen zijn. Hoeveel geld zijn consumenten van financiële informatie bereid te betalen voor een jaarverslag? Zonder marktprijzen voor financiële informatie is dat moeilijk te bepalen. Economen vertrouwen er niet op dat een consument zijn ware voorkeur voor financiële informatie wil of kan prijsgeven in een interview of vragenlijst.

Naast het genoemde meetprobleem is een belangrijke beperking van het potentiële Pareto criterium het hypothetische karakter van de compensatie van benadeelden. Een dergelijke compensatie is praktisch niet uit te voeren of alleen tegen hoge kosten. Efficiënte regelgeving kan dus zeer nadelige verdelingseffecten hebben.

De genoemde problemen leiden dan ook tot de conclusie dat het potentiële Pareto criterium en de kosten- en batenanalyse praktisch niet toepasbaar zijn voor het bepalen van de maatschappelijke wenselijkheid van regelgeving op het gebied van de externe verslaggeving.

De evaluatie van verdelingseffecten van regelgeving

De regelgeving op het gebied van de externe verslaggeving wijzigt de inkomens- en vermogensverdeling van personen. De keuze voor een bepaald stelsel van regels betekent dus ook een keuze om bepaalde individuen te bevoordelen ten koste van andere individuen. Met andere woorden: regelgeving verandert de verdeling van de 'koek' over individuen. De keuze om bijvoorbeeld door middel van regel-

geving kosteloos uitgebreide financiële informatie ter beschikking te geven betekent een voordeel voor (potentiële) beleggers. Een mogelijke groep van individuen die daardoor benadeeld wordt zijn consumenten aan wie de produktiekosten van informatie worden doorberekend.

Toepassing van het *Impossibility Theorem* van Arrow (1963) betekent dat het onmogelijk is om diverse stelsels van regelgeving te ordenen op basis van de wenselijkheid van hun verdelingseffecten. Het is niet mogelijk om de individuele voorkeuren voor de diverse stelsels van regels te aggregeren. Deze onmogelijkheid is wederom het gevolg van het niet kunnen vergelijken van individueel nut.

Pogingen zijn ondernomen om de onmogelijkheid om een oordeel te vellen over de verdelingseffecten van regelgeving te omzeilen. Lev (1988) is een voorbeeld van deze pogingen op het gebied van de externe verslaggeving. Volgens Lev kan een gelijke verdeling van financiële informatie over participanten in de vermogensmarkt worden verdedigd op basis van het actuele Pareto criterium: uiteindelijk gaan alle participanten erop vooruit door een gelijke verdeling van informatie met behulp van regelgeving te bewerkstelligen. Zijn redenering kan als volgt kort worden samengevat. Indien er sprake is van een grote ongelijkheid van de verdeling van financiële informatie zullen goed geïnformeerde vermogensmarktparticipanten voordelen kunnen behalen ten koste van slecht geïnformeerde participanten. Slecht geïnformeerden zullen zich vanwege hun verliezen onttrekken aan de vermogensmarkt en de handel in effecten zal afnemen en uiteindelijk stil komen te liggen. De afgenomen handel op de vermogensmarkt zal op den duur ook nadelig zijn voor goed geïnformeerden. Volgens deze redenering zou het gerechtvaardigd zijn om regels voor te schrijven die een gelijke verdeling van informatie voorschrijven omdat uiteindelijk zowel slecht als goed geïnformeerde participanten erop vooruit gaan.

Een mogelijke kritiek op deze redenering van Lev is dat zij sterk gericht is op vermogens-

verschaffers. De kosten van regelgeving voor individuen buiten de vermogensmarkt worden niet beschouwd. De middelen die worden besteed aan het ontwerp en de controle van regels zullen (gedeeltelijk) worden onttrokken aan individuen die niet handelen op de vermogensmarkt.

Ervaringen met de economische benadering van regelgeving

Gezien de geschetste problemen zal het geen verbazing wekken dat het onderzoek naar de efficiëntie van regelgeving door middel van kosten- en batenanalyses niet succesvol is gebleken (voor een overzicht zie Maijoor 1994). Door het ontbreken van marktprijzen zijn kosten en baten niet te meten. De uitgevoerde empirische kosten- en batenanalyses beperken zich meestal tot enkele kostencategorieën. Het betreft in het algemeen de directe kosten van regelgeving voor ondernemingen voor het verzamelen en aggregeren van financiële gegevens. Aan de batenzijde wordt in het algemeen gekeken naar de percepties van gebruikers. Die percepties zijn nauwelijks om te zetten in geldbedragen.

Onderzoekers hebben zich er min of meer bij neergelegd dat het beoordelen van de efficiëntie van regelgeving niet mogelijk is. Ook het beoordelen van verdelingseffecten wordt niet als een taak van de onderzoekers beschouwd. De economische wetenschap kan voor- en nadelen voor verschillende groepen niet met elkaar vergelijken.

Welke bijdragen kan economisch onderzoek na deze constatering nog leveren? Het huidige gangbare standpunt in de Angelsaksische literatuur is dat onderzoek kan aantonen of regelgeving effecten heeft voor (aandelen)prijzen, financieringsbeslissingen en investeringsbeslissingen. Echter, het beoordelen van deze effecten, in termen van maatschappelijke kosten en baten, wordt niet mogelijk geacht.

Van de studies naar economische effecten heeft het grootste deel aandelenprijzen als

onderzoeksmateriaal gebruikt. In het algemeen wordt in deze studies verondersteld dat regelgeving nadelig is voor ondernemingen en dat het een negatief effect heeft voor de waarde van de onderneming (zie Chow 1983). In deze onderzoeken wordt gekeken of de aankondiging van nieuwe regelgeving een negatief effect heeft op de aandelenprijzen van ondernemingen die onder de regelgeving zullen vallen. Statistische technieken, ontwikkeld in de financieringsliteratuur, worden gebruikt om de effecten van regelgeving op aandelenprijzen te isoleren van effecten van algemeen economische en bedrijfsspecifieke aard (zie Foster 1986, hoofdstuk 11 voor een beschrijving van deze technieken). De resultaten van de studies in dit gebied zijn gemengd. In een aantal gevallen werd negatieve effecten voor aandelenprijzen geconstateerd. Echter, in een aantal gevallen werd in het geheel geen effecten of zelfs positieve effecten van regelgeving gevonden.

Er is een relatief klein aantal studies verricht naar de effecten van regelgeving voor investerings- en financieringsbeslissingen van managers. Een aardig voorbeeld van onderzoek op dit terrein is van Horwitz en Kolodny (1980). Zij bestuderen de effecten van de invoering van regelgeving in de Verenigde Staten die het activeren van uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling verbiedt. De onderzoekers verwachten dat de effecten van deze maatregel voor de presentatie van het eigen vermogen van ondernemingen de investeringsbeslissingen van managers zullen veranderen. Hun resultaten tonen aan dat High Tech bedrijven na deze maatregel de uitgaven aan onderzoek en ontwikkeling hebben verlaagd.

Economische analyse van de Nederlandse regelgeving

Een beperkt aantal studies is gedaan naar de economische effecten van de Nederlandse regelgeving. Bollen (1990A en 1990B) rapporteert de resultaten van een enquête naar de percepties van kleine Nederlandse onderne-

mingen ten aanzien van de regelgeving van de externe verslaggeving. De vragen hadden onder andere betrekking op de zwaarte van de in 1983 ingevoerde aanpassing aan de vierde Richtlijn van de EG. Eén van Bollens conclusies is dat de wetgeving niet al te veel kosten of moeite met zich mee heeft gebracht voor kleine ondernemingen. Daarmee zijn de economische effecten van deze wetgeving voor de groep van kleine ondernemingen beperkt. Maijor (1991) heeft onderzoek gedaan naar de economische effecten van de Wet op de Jaarrekening voor Ondernemingen (1970) en de aanpassing aan de vierde Richtlijn van de EG (1983). De in het onderzoek betrokken groepen zijn accountants en ondernemingen. De effecten voor accountants betreffen de grootte van de markt voor accountantsdiensten. Effecten voor de grootte van de markt voor accountantsdiensten kunnen worden verwacht omdat door beide wetten de controleplicht is uitgebreid. De effecten voor ondernemingen betreffen wijzigingen in de rechtsvorm om de wetgeving te ontlopen. Conclusies van het onderzoek zijn onder andere dat de beide wetten de markt voor accountantsdiensten hebben vergroot en dat het totaal aantal registeraccountants in het openbaar beroep, de aanbieders op deze markt, zich snel heeft aangepast aan deze vergroting van de markt. Ten aanzien van ondernemingen geldt dat de beide wetten de keuze van rechtsvorm door ondernemingen heeft gewijzigd. Na 1970 was er de bekende massale vlucht van naamloze vennootschappen naar besloten vennootschappen. Na 1983 was er ook een aantal omzettingen van naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen in commanditaire vennootschappen en vennootschappen onder firma, maar op een zeer beperkte schaal.

Gezien de verwachting dat de Nederlandse regelgeving significante economische effecten heeft is verder onderzoek op dit terrein gerechtvaardigd. Die significante economische effecten kunnen om twee redenen worden verwacht. Ten eerste betreft de Nederlandse regelgeving een relatief groot aantal

ondernemingen. De regelgeving is niet alleen op beursgenoteerde ondernemingen gericht. Ten tweede verlopen veranderingen in de Nederlandse wetgeving zeer schoksgewijs. In de Verenigde Staten worden de economische effecten onderzocht van wijzigingen in één of enkele standaarden. In Nederland kunnen de effecten worden onderzocht van een complete wijziging van wetgeving zoals die in 1983 heeft plaatsgevonden. Een voorbeeld voor verder onderzoek wordt toegelicht.

Het voorbeeld betreft de effecten van de aanpassing aan de vierde EG-Richtlijn voor de Nederlandse markt voor accountantsdiensten. Verwachtingen omtrent deze effecten hebben een belangrijke rol gespeeld bij de hervorming van de Nederlandse accountantswetgeving. Door de aanpassing aan de vierde Richtlijn is het aantal ondernemingen met controleplicht sterk uitgebreid. Echter, deze effecten zijn niet goed gedocumenteerd. Het is bijvoorbeeld niet bekend hoeveel middelgrote ondernemingen onder deze wet vallen en hoe groot dit segment van de markt voor accountantsdiensten is. Tevens is er in deze periode sprake van een forse stijging van het aantal kleine accountantskantoren (zie Buijink en Maijor 1993). Onderzocht zou kunnen worden in hoeverre deze twee ontwikkelingen met elkaar verband houden.

Samenvatting en conclusie

De economische analyse van regelgeving heeft in de Angelsaksische verslaggevingsliteratuur inmiddels een traditie van zo'n twintig jaar. De ervaringen tot nu toe geven een duidelijk beeld van de grenzen en mogelijkheden van dit onderzoek. In de beginjaren was er de hoop dat een economische benadering een eenduidig en objectief criterium kon aanbieden bij de keuze van verslaggevingsregels. Echter, het is gebleken dat economisch onderzoek efficiëntie-effecten en verdelingseffecten niet kan beoordelen. De uiteindelijke keuze voor een bepaald stelsel van regels betekent het afwegen van belangen tussen

(groepen van) individuen. Daarmee is het onvermijdelijk een politieke keuze en een taak voor de regelgever, niet voor de onderzoeker. Wel kan onderzoek laten zien welke effecten regelgeving daadwerkelijk heeft voor (aandelen)prijzen, financieringsbeslissingen en investeringsbeslissingen. Individuen, betrokken bij het proces van regelgeving, kunnen dan beter geïnformeerd een beslissing nemen.

Literatuur

- Arrow, K.J., *Social Choice and Individual Values*, 2nd edition, New Haven: Yale University Press, 1963.
- Beaver, W.H., *Financial Reporting: an Accounting Revolution*, 2nd edition, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1989.
- Bollen, L.H.H., 'Regulering van jaarverslaggeving: een onderzoek naar percepties van ondernemingen (1),' *Maandblad Bedrijfsadministratie en Bedrijfsorganisatie* 94, no. 1120/1121, (1990A), pp. 184-188.
- Bollen, L.H.H., 'Regulering van jaarverslaggeving: een onderzoek naar percepties van ondernemingen (2),' *Maandblad Bedrijfsadministratie en Bedrijfsorganisatie* 94, no. 1122, (1990B), pp. 228-235.
- Buijink, W.F.J. en S.J. Maijor, *Entry, Exit, and Market Share Mobility in an Audit Market: Evidence from the Netherlands*, MARC Research Memorandum-1993/010, 1993.
- Bouma, J.L., 'Externe Verslaggeving: een probleemgebied in ontwikkeling,' *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde* 62, (juli/augustus 1988), pp. 282-285.
- Chow, C.W., 'Empirical Studies of the Economic Impacts of Accounting Regulations: Findings, Problems and Prospects,' *Journal of Accounting Literature* 2, (Spring 1983), pp. 73-109.
- Foster, G., *Financial Statement Analysis*, 2nd edition, Prentice-Hall International Editions, 1986.
- Grinten, W.C.L. van der, 'Juridische aspecten van de totstandkoming van de jaarrekening: de publicatieplicht,' *De jaarrekening en de vierde EEG-richtlijn*, Deventer: Kluwer, (1981), pp. 35-47.
- Holzhauser, R.W., R. Teijl e.a., *Inleiding Rechtseconomie*, Gouda Quint bv Arnhem, 1989.
- Horwitz, B., en R. Kolodny, 'The Economic Effects of Involuntary Uniformity in the Financial Reporting of R & D Expenditures,' *Journal of Accounting Research Supplement*, (1980), pp. 38-74.
- The Institute of Chartered Accountants in England and Wales, *The Making of Accounting Standards; Report of the Review Committee*, London, september 1988
- Lev, B., 'Toward a Theory of Equitable and Efficient Accounting Policy,' *The Accounting Review* 63, (januari 1988), pp. 1-22.
- Maijor, S.J., *The Economics of Accounting Regulation: effects of Dutch accounting regulation for public accountants and firms*, Maastricht: Datawyse, 1991.
- Maijor, S.J., 'Cost-Benefit Analysis and Accounting Regulation,' te verschijnen in *Research in Accounting Regulation* 8, (1994).
- Traas, L., 'Het winstbegrip als politiek' vraagstuk,' *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde* 54, (mei 1980), pp. 206-212.
- Watts, R.L., J.L. Zimmerman, *Positive Accounting Theory*, Prentice-Hall International Editions, 1986.
- Zeff, S.A., 'The Rise of "Economic Consequences"', *Stanford Lectures in Accounting*, (1978), pp. 11-19.

Noten

- 1 Zie bijvoorbeeld de Handelingen II, 1982-1983 pp. 4464-4480.
- 2 Dit is slechts één van de vele mogelijkheden om de effecten van regelgeving in te delen (zie voor een andere classificatie Beaver 1989). Voor de evaluatie van de wenselijkheid van regelgeving is deze indeling de meest gangbare. Elk effect van regelgeving dat, vergeleken met een situatie zonder regelgeving, leidt tot een andere aanwending van middelen zal zowel efficiëntie- als verdelings-effecten hebben.